

Onderwerp OV-bureau: Op weg naar een regionaal transitieplan openbaar vervoer 2022 (zienswijze)
Steller Menno Oedekerck

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 06 5277 4743
Datum 3-3-2021

Bijlage(n) 1

Kenmerk



Geachte heer, mevrouw,

Hierbij verzoeken wij u ons uw eventuele zienswijze kenbaar te maken met betrekking tot het op te stellen regionaal transitieplan openbaar vervoer waarin de gevolgen van de coronamaatregelen voor het gebruik van het openbaar vervoer zijn uitgewerkt in mogelijke maatregelen (knoppen). Zie hiervoor ook de bijgevoegde notitie 'Aanpassingen aan de dienstregeling 2022 door Corona'.

In samenwerking met het OV-bureau Groningen Drenthe wordt tevens een (digitale) informele informatiesessie voor Provinciale Staten van Groningen en Drenthe en uw raad georganiseerd. Deze bijeenkomst is op donderdag 18 maart 2021 19.00 - 20.30 uur.

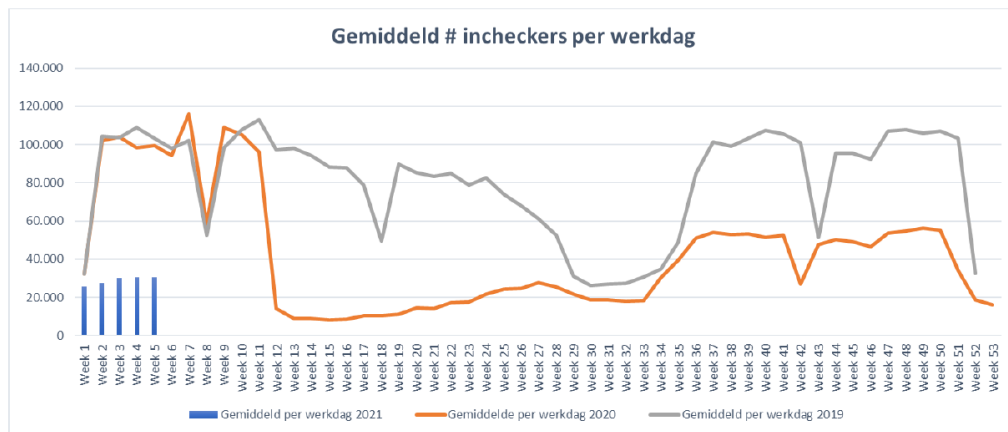
Middels voorliggende brief en bijlage willen we u meenemen in de te maken afweging. Dit doen we door:

1. Een beschrijving te geven van wat we gezien hebben sinds de start van de coronacrisis qua vervoer (wat heeft er gereden), reizigersontwikkeling en de financiële effecten.
2. Een beschrijving te geven van de uitdagingen voor 2021.
3. Een beschrijving te geven van de uitdagingen voor 2022 en verder.
4. Een beschrijving van de 'knoppen' te geven waaraan we kunnen draaien en de richting van denken vanuit het dagelijks bestuur van het OV-bureau. De keuze in knoppen vormt de basis voor het 'regionale transitieplan' dat aangeeft hoe we met het openbaar vervoer uit de coronacrisis komen.

Ad. 1 Wat we gezien hebben sinds de start van de coronacrisis qua vervoer, reizigersontwikkeling en de financiële effecten?

Sinds het begin van de coronacrisis is het gebruik van het openbaar vervoer fors afgenomen. In 2020 waren er gemiddeld 50% minder reizigers en in 2021 tijdens de lockdown die nog steeds geldt circa 70% minder reizigers). Zie hiervoor ook de onderstaande figuur met het aantal incheckers per week in 2020 afgezet tegen 2019.

Te zien is het effect van de eerste Lock down in maart 2020 waarna het gebruik daalde tot onder de 10%. Na de zomervakantie trok het gebruik weer aan tot 50%. Na de tweede Lock down zakte het gebruik wederom in tot 30% en laat daarna een lichte stijgende ontwikkeling in het gebruik zien. Door de avondklok na 23 januari 2021 is het gebruik van het OV na 21:00 uur afgenomen tot 8% van pre-corona.



Het Rijk heeft het openbaar vervoer aangewezen als vitale sector: OV moet blijven rijden ook als er weinig reizigers zijn. Daarom heeft het Rijk voor 2020 en de eerste negen maanden van 2021 een vorm van compensatie geboden voor het toch blijven aanbieden van openbaar vervoer ondanks via de zogeheten beschikbaarheidsvergoeding (BVOV) die de opbrengsten aanvult tot het niveau van 95% van de productiekosten van Qbuzz. De vervoerder maakt conform de landelijke BVOV-afspraken in 2020 een verlies (5%) en krijgt voor 2021 een nul-rendement gegarandeerd, oftewel maakt geen verlies in 2021. Dit tekort van 5% moet in 2021 zolang de BVOV loopt gedragen worden door het OV-bureau.

De taakstelling vanuit de BVOV2021 van 5% van de kosten in 2021 is ingevuld door productiekosten te besparen (minder rijden en/of andere kostenbesparingen). Met de aanpassingen in de dienstregeling per 3 januari kon het vervoer grotendeels behouden blijven en afgestemd worden op de vraag. U bent op 6 oktober 2020 door het OV-bureau in een onlinebijeenkomst geïnformeerd over de aard van deze maatregelen. Ook hebben wij u in de brief 4 november 2020 (met kenmerk 505758-2020) geïnformeerd over de aangepaste dienstregeling bus 2021.

Door de gevolgen van coronamaatregelen op het gebruik van het openbaar vervoer is per 8 februari 2021 de dienstregeling wederom aangepast. Qbuzz rijdt in Groningen en Drenthe vanaf 8 februari 85% van wat er normaal gesproken zou rijden. Zodra de lockdown voorbij is, zal de dienstregeling weer opschalen naar de regulier 2021 dienstregeling (90-95% van pre-corona).

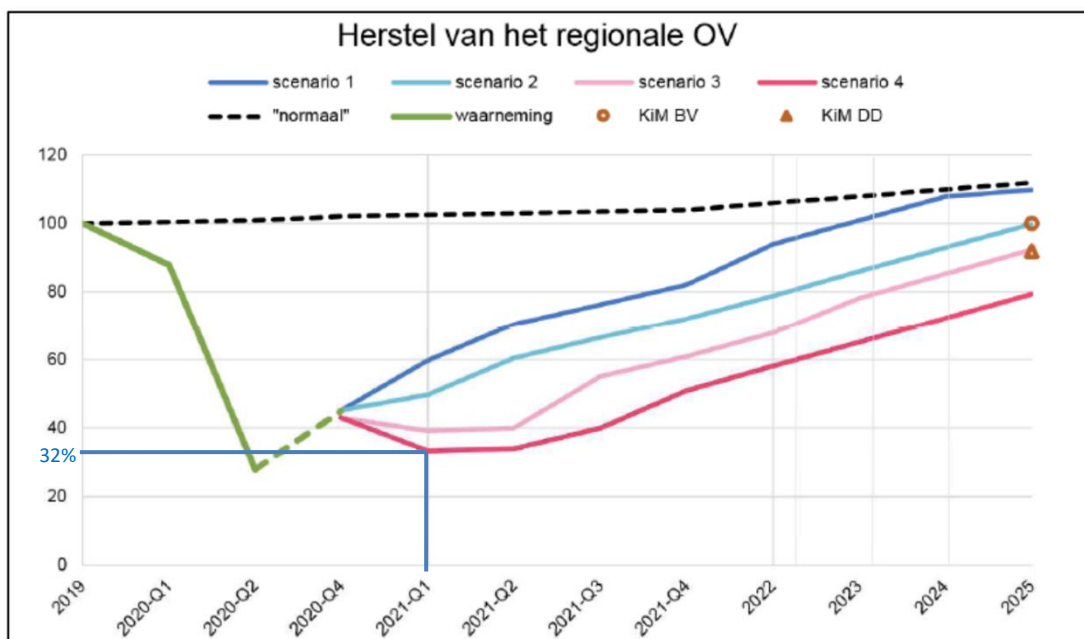
De dienstregeling vanaf 3 januari 2021 – en die in principe geldt zolang de BVOV van het Rijk loopt, behalve in uitzonderlijke situaties zoals de aanpassingen per 8 februari

ten gevolge van de lockdown) biedt nog steeds een goed voorzieningenniveau met het volgende beeld:

- Besparing in de dienstregeling: 5%. De reguliere dienstregeling kent een afname van ongeveer 5% ten opzichte van de situatie voor Corona. Dit is met name ingevuld door op sterke verbindingen iets minder te rijden. Deze maatregelen in de dienstregeling waren verantwoord vanwege de sterk afgenomen vraag.
- Besparing door het niet rijden van versterkingen: 2%. Waar minder vervoer aan de orde is, hoeven ook geen versterkingen te rijden (zoals nu tijdens de lockdown bijvoorbeeld het geval is).
- Besparing door het niet rijden van het flexibele pluspakket: 3%. Naar aanleiding van de Coronacrisis is een aantal lijnen en ritten voor een specifieke doelgroep (veelal scholen) flexibeler gemaakt. Het gaat bijvoorbeeld om lijn 15 naar Zernike. Met de lockdown rijden deze lijnen niet.

Ad. 2 Wat zijn de uitdagingen voor 2021?

De verwachting is dat de vervoervraag nog minimaal tot en met 2025 zal achterblijven bij de situatie van vóór corona. Hiervoor is onderstaande patroon van terugkeren van reizigers in het OV voor heel Nederland bepaald, waarbij door het Kennis Instituut Mobiliteit (KIM) is onderzocht dat ca. 10% van de reizigers niet terugkeert vanwege structurele gedragsverandering (door thuiswerken, onderwijs etc.). Daarbij is het wel onze verwachting dat Corona enkel zorgt voor een tijdelijke stagnatie in de groei van het aantal reizigers. Op langere termijn verwachten we dat de groei die wij voor pre-corona hadden en verwachten gaat doorzetten.



De twee scenario's 2 en 4 zijn door de OV-sector hierbij als meest reëel aangenomen, waarbij we door de huidige lockdown, de te verwachten effecten van de Britse variant en het tempo van vaccinatie op dit moment ongeveer op de lijn van scenario 4 zitten (32% van de reizigersaantallen van normaal in het eerste kwartaal 2021).

Op basis van inschattingen verwacht het OV-bureau een verlies te maken van 1,1 mln over de eerste helft van 2021. De toezegging van de staatssecretaris aan de sector en de Tweede Kamer is dat de BVOV voor de tweede helft van 2021 ook beschikbaar komt, maar dat deze mogelijk versoerd wordt. Op dit moment heeft de staatssecretaris aangegeven dat er alleen voor het derde kwartaal een BVOV beschikbaar komt en dat een beslissing over het vierde kwartaal 2021 aan het nieuwe kabinet is.

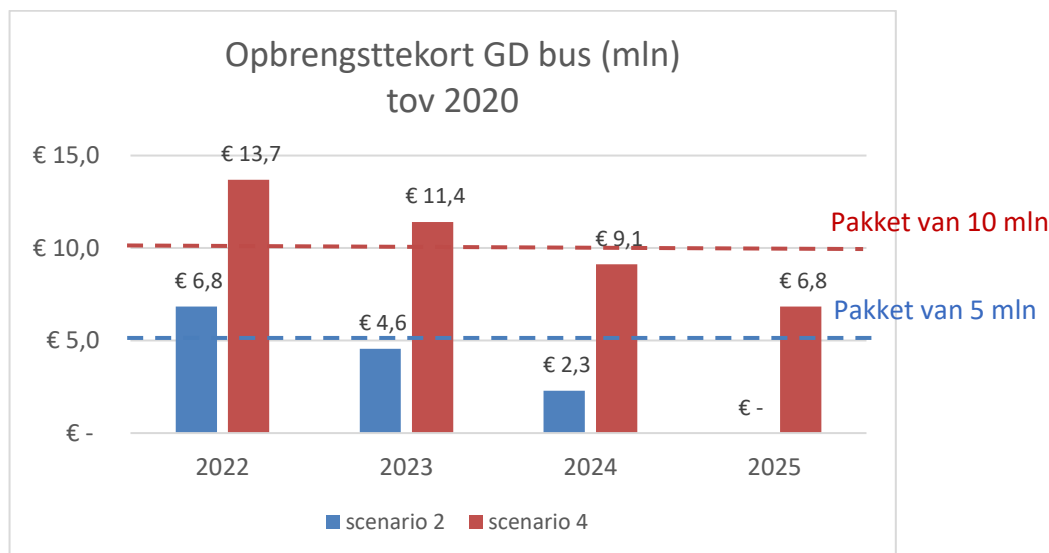
Mocht er voor het vierde kwartaal geen beschikbaarheidsvergoeding beschikbaar komen dan kan dit betekenen dat:

- de dienstregeling in de zomervakantie verder af moet worden geschaald en/of
- een aantal van de te ontwikkelen dienstregelingsmaatregelen voor 2022 naar voren worden getrokken (en bijvoorbeeld reeds in september in te laten gaan) om zo het verlies over 2021 te beperken en/of
- er een additioneel verlies wordt geleden over de laatste maanden van 2021.

Ad 3. Wat zijn de uitdagingen voor 2022 en verder?

De verwachting is dat de vervoeraantallen en daarmee opbrengsten niet eerder dan 2025 op het niveau van 2019 zullen liggen. Hiermee ontstaat ook voor de jaren 2022-2024 een overgangperiode waarin ofwel het vervoeraanbod moet worden beperkt, ofwel een aanvullende vergoeding moet komen. Het Rijk heeft aangegeven dat er op dit moment geen grond is om na 2021 nog een vorm van beschikbaarheidsvergoeding te geven. Dit betekent dat we er op dit moment vanuit moeten gaan dat voor 2022 en verder de opgave binnen de concessie zelf ligt, en we ofwel verder zullen moeten afschalen in het voorzieningenniveau, ofwel vanuit de regio zelf er geld bij moeten leggen.

Omdat de opgave in de jaren na 2022 kleiner wordt als er meer reizigers terugkeren in het OV volstaat een pakket van ca. 5 miljoen voor scenario 2 en een pakket van ca. 10 miljoen voor scenario 4.



Ad. 4 Wat zijn de knoppen waaraan we kunnen draaien en wat is de richting van denken vanuit het dagelijks bestuur van het OV-bureau?

Op landelijk niveau worden in het Transitieprogramma voorstellen gedaan voor de vervoerplannen (de dienstregeling), materieel, personeel en terugbrengen van opbrengsten. Hoewel hier landelijk op een termijn na 2022 mogelijkheden liggen om de kosten te verlagen willen wij ons op voor 2022 focussen op de knoppen die regionaal beïnvloedbaar zijn en die zeker in 2022 geld opleveren. De mogelijke knoppen die in de bijgevoegde notitie 'Aanpassingen aan de dienstregeling 2022 door Corona' staan hieronder. Daarbij staat ook de richting van denken vanuit het dagelijks bestuur van het OV-bureau waar wij ook uw eventuele reactie ook graag op ontvangen.

HOOFDKNOP 1: DIENSTREGELING: voorzieningenniveau aanpassen

➔ *Het DB OV-bureau heeft gevraagd om voor eind 2021 en voor 2022 een tweetal maatregelpakketten voor te bereiden, van 5 mln besparing in de dienstregeling en van 10 mln in de dienstregeling op jaarbasis.*

HOOFDKNOP 2: TARIEFKNOP: tarief voor reizigers verhogen

➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven niet aan de tariefknop te willen draaien, om op deze wijze niet de reizigers die het OV trouw zijn gebleven extra te laten betalen. Wel is het het overwegen waard om juist via tariefacties nieuwe reizigers te verleiden het OV te gebruiken.*

HOOFDKNOP 3: REGIONAAL GELD: regionale middelen bijpassen

➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven de verschillende knoppen voor het draaien aan de dienstregelingsknop in samenhang met de financiële opgave aan de Staten en Raad te willen voorleggen.*

Binnen de 'HOOFDKNOP 1: DIENSTREGELING' bestaan enkele subknoppen. In alle gevallen worden de kaders van de omgevingsvisie gerespecteerd, behalve bij het aanpassen van de vaste bediening op het basisnet. Dat de kaders van de omgevingsvisies worden gerespecteerd betekent overigens niet dat de maatregelen 'pijnloos' zullen zijn. De subknoppen betreffen:

- **DIENSTREGELINGSKNOP 1: frequentie op Qliner en Q-link lijnen**
➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven dat het aanpassen van de frequentie op Qliner en Q-link lijnen bespreekbaar is, zolang het een voldoende aantrekkelijk product blijft.*
- **DIENSTREGELINGSKNOP 2a: frequentie op basislijnen**
➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven dat het aanpassen van de frequentie op basislijnen naar minder dan 2 keer per uur ongewenst is, omdat daarmee de aantrekkelijkheid van het OV te zeer onder druk komt te staan.*
- **DIENSTREGELINGSKNOP 2b: bedieningsperiode op basislijnen**
➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven dat het aanpassen van de bedieningsperiode op basislijnen bespreekbaar is, maar dat de aanpassing van de 7-24 bediening (uit de omgevingsvisie) wel met de Staten (en raad) moet worden besproken.*
- **DIENSTREGELINGSKNOP 3a: Beperken aanvullend net in bedieningsperiode of frequentie of opheffen**
➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven dat het aanpassen van het aanvullend net bespreekbaar is.*
- **DIENSTREGELINGSKNOP 3b: Beperken frequentie of bedieningsperiode op stadslijnen**
➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven dat het beperken van de frequentie en de bedieningsperiode op stadslijnen bespreekbaar is.*
- **DIENSTREGELINGSKNOP 3c: Schrappen of afschalen van parallelle verbindingen/tangenten**
➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven dat het schrappen of afschalen van parallelle verbindingen een goede maatregel is, wanneer ook weer opgeschaald kan worden bij groei van reizigersaantallen.*
- **DIENSTREGELINGSKNOP 4: Versnellen door doorstroming verbeteren en/of verder strekken van lijnen**
➔ *Het DB OV-bureau heeft aangegeven dat met eenmalige middelen investeren in de verbetering van de doorstroming en het versnellen van OV een goede maatregel is.*

Vervolg

Op 18 maart wordt in samenwerking met het OV-bureau Groningen Drenthe een (digitale) informele informatiesessie voor Provinciale Staten van Groningen en Drenthe en uw raad georganiseerd. Hierin wordt het bovenstaande nader toegelicht en heeft u de gelegenheid om uw vragen te stellen. Uw input bij deze sessie en bij de (eventuele) bespreking in uw Provinciale Staten nemen wij bij de besluitvorming in het dagelijks bestuur OV-bureau.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.